

กลุ่มภารกิจจดหมายเหตุและสารนิเทศท้องถิ่น

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ NORTH CLIPPING 2557/ 00029

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ไทยนิวส์	05 ต.ค. 2556	44	15708	7

พญาปลาช่อน :

คัมภีร์แก้ภัยพิบัติ

ในพิธีกรรมขอฝนตามความเชื่อของชาวล้านนา สิ่งที่ยึดปฏิบัติคือ สวดพระปริตรคาถาขอฝนและคาถาหาเมฆ ตามด้วยการแสดงพระธรรมเทศนา เรื่อง “พญาปลาช่อน” หรือชื่อเต็มคือ “มัจฉาพญาปลาช่อน” ซึ่งเป็นหัวใจของงาน

พระธรรมเทศนาดังกล่าวเป็นคัมภีร์ประเภทชาดก เนื้อเรื่องผูกขึ้นโดยมีพญาปลาช่อนเป็นตัวละครเอกบำเพ็ญสังกัณหัตถุกรรมจนสามารถช่วยเหลือบริวารให้รอดพ้นจากภัยแล้งได้สำเร็จ เรื่องนี้เมธีจารย์ผูกเรื่องไว้ดังนี้

ในครั้งเมื่อพระพุทธองค์ทรงเสวยพระชาติเป็นราชาปลาช่อน ได้ปกครองบริวารปลาทั้งหลายในสระแห่งหนึ่ง ซึ่งแวดล้อมด้วยไม้หนานาพันธุ์ ครึ่งหนึ่งเกิดภาวะแห้งแล้งไปทั่วข้าวกล้าพืชพันธุ์เหี่ยวเฉาตาย น้ำในแหล่งน้ำแห้งขอด เหล่ามัจฉาชาติและสัตว์น้ำถูกบรรดาแร้งเหยี่ยว กาและนกกระยางโฉบลงมากินกินเป็นอาหาร ปลาและสัตว์น้ำต่างได้รับความเดือดร้อนราชาปลาช่อนเห็นดังนั้นก็ออกมาตั้งจิตอธิษฐานพร้อมมองขึ้นไปบนท้องฟ้า ประกาศคาถาว่า

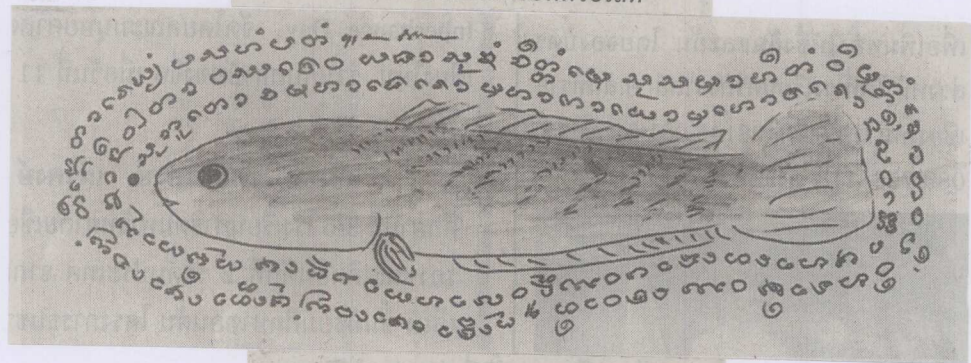

กลุ่มภารกิจจดหมายเหตุและสารนิเทศท้องถิ่น

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ NORTH CLIPPING 2557/ 00029

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ไทยนิวส์	05 ต.ค. 2556	44	15708	7

“แม่น้ำเจ้าจะเกิดมาในฐานะที่บริโภคสัตว์ด้วยกันก็จริงอยู่ แต่ข้าพเจ้าก็มีเคยเบียดเบียนสัตว์ใด ด้วยสัจจะดังกล่าวขอให้ฝนตกลงมา เพื่อสงเคราะห์สัตว์ที่กำลังเดือนร้อนด้วยเถิด”

ด้วยอานุภาพแห่งสัจจาธิฐาน ทำให้แท่นบัณฑุกัมพลศิลาอาสน์ของพระอินทร์ร้อนและแจ้งกระดัง เมื่อพระอินทร์ทราบเหตุก็บัญชาให้เทพบุตรชื่อ วลาหกเทพบุตร ลงมาบันดาลให้ฝนตก วลาหกเทพบุตรก็เหาะลงมา โดยห่มคลุมกายด้วยผ้าสีเขียวเหมือนเมฆ ขับเพลงอันมีชื่อ “เมฆคีตะ” ผินหน้าเฉพาะทิศตะวันตก พลันเหล่ามวลเมฆก็แตกเป็นเสียงๆ พร้อมเกิดเสียงกึกก้องกัมปนาททั่วจักรวาลเกิดเป็นฝนหาใหญ่

เนืองนองทั่วท้องปฐพี

จากเนื้อหาของเรื่อง จึงนิยมนำคัมภีร์นี้มาอ่านแสดงเป็นพระธรรมเทศนาประกอบพิธี ซึ่งพิธีจะประกอบด้วยกิจกรรมโดยสังเขปคือ

หาสถานที่ที่เหมาะสม เช่น บริเวณต้นน้ำ ลำธารใหญ่ หรือแม่น้ำที่อยู่ทิศตะวันออกหรือทิศเหนือของหมู่บ้าน ขุดสระจำลองขึ้นโดยให้กลางสระเป็นเกาะสำหรับประกอบพิธี

รอบๆ สระมีการขีดราชวัตรประดับธงทิว พร้อมต้นกล้วย อ้อย ข้าว ตรีไคร้ ใบขิง และรูปสัตว์ปีก คือ กา นกกระยาง เหยี่ยว และแร้ง เกาะจับตามกิ่งไม้โดยให้กาอยู่ทิศตะวันออก นกกระยางอยู่ทิศใต้ เหยี่ยวเกาะ

กลุ่มภารกิจจดหมายเหตุและสารนิเทศท้องถิ่น

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ NORTH CLIPPING 2557/ 00029

ชื่อหนังสือพิมพ์ ไทยนิวส์	วันที่ 05 ต.ค. 2556	ปีที่ 44	ฉบับที่ 15708	หน้า 7
-------------------------------------	------------------------	-------------	------------------	-----------

ทิศตะวันตกและแรงจذبก็ไม่มีทิศเหนือ จัดหาปลา
ช่อนตัวใหญ่ไว้สองตัว พร้อมสัตว์น้ำนานา อาทิ
กุ้ง ปู หอย ไว้จำนวนหนึ่ง

เมื่อถึงวันงาน พระสงฆ์จะเจริญพุทธ
มนต์บนเกาะกลางสระ จากนั้นพระเถระรูปใด
รูปหนึ่ง อ่านคัมภีร์พญาปลาช่อน พระสงฆ์
ประพรมน้ำมนต์แล้วปล่อยปลาช่อน และสัตว์
น้ำท่ามกลางเสียงฆ้องกลองประโคมไปทั่วอาณา
บริเวณ

ด้านรายละเอียดของพิธี แต่ละถิ่น
อาจมีข้อปฏิบัติแปลกแยกออกไป บางแห่งมีการ
เชิญพระอุปคุต บูชาพระปี่ชุนเทวบุตรหรือสง
น้ำพระพุทธรูปฝนแสนห่า เป็นต้น

คัมภีร์พญาปลาช่อน เป็นคัมภีร์โบราณ

จารด้วยอักษรธรรมล้านนา ปกติเก็บรักษาไว้ใน
หีบพระธรรม ปีใดเมื่อจะประกอบพิธีขอฝน
คัมภีร์ดังกล่าวจะถูกนำมาอ่านในพิธีเสมอมา.

สนั่น ธรรมธิ

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่